

Ondřej Filip, ředitel CZ.NIC

Ten, který patří ke čtrnácti strážcům

Je členem velmi významného Poradního výboru pro bezpečnost a stabilitu ICANN, což je klíčová instituce spravující globální internet. Loni ho dokonce sdružení jmenovalo jedním ze čtrnácti „strážců klíče od internetu“, kteří každé tři měsíce osvědčují bezpečný provoz této světové sítě. Ondřej Filip je navíc výkonným ředitelem asociace CZ.NIC, která spravuje české domény .cz.

text Luboš Beniak • foto Tomáš Binter

Jde internet vypnout? ptám se Ondřeje Filipa, výkonného ředitele asociace CZ.NIC. Patří navíc mezi lidi, kteří mají vliv na globální správu internetu, ale k tomu se ještě dostaneme.

Otázkou na vypnutí samozřejmě nemyslím situaci, že doma spadne wi-fi nebo že kabely a servery postihne fyzická destrukce. „Mohl by se ale někdo rozhodnout, že stiskne nějaké tlačítko a všechno zhasne?“

„Ano i ne,“ odpovídá šestačtyřicetiletý Ondřej Filip. Na jedné straně je systém velmi robustní a nemá jedno centrum, které – kdyby přestalo fungovat – by vyřadilo celou globální síť. Avšak v decentralizované struktuře existují centralizované ostrůvky a to jsou domény. „Každá má jednoho správce, u nás to je asociace CZ.NIC, někde tu roli plní univerzita či státní orgán nebo jiná entita, ale vždy je to jedno centrum, které vypnout lze. A pokud bychom vypnuli naši národní doménu .cz, přestalo by fungovat všechno, co končí .cz,“ říká. Internet jako takový by fungoval dál, uživatel by mohl jít třeba na stránky

.com, ale pokud má e-mailovou adresu třeba na Seznam.cz, žádná pošta by mu nepřišla.

„Takže vypnutí domény .cz by de facto vypnulo celou zemi, s katastrofálními následky pro ekonomiku, chod společnosti, pro všechno. U nás, stejně jako v ostatních vyspělých zemích, národní domény převažují, .cz má asi osmdesát procent českých uživatelů,“ dodává Ondřej Filip. Pravda vlastně je, jak vykládá dál, ještě komplikovanější.

Ono je totiž těžké říct, co by se ve skutečnosti stalo, kdyby část internetu vypadla z provozu. Před časem měl u nás výpadek Google a v souvislosti s tím přestaly fungovat i weby, které s tím na první pohled neměly mít co do činění. Pak se ale zjistilo, že od Googlu přebírají například nějakou analytickou funkci potřebnou pro svůj provoz. I odborníci si uvědomili, že provázanost a vzájemná závislost entit existujících v online světě jsou mnohem složitější, než se domnívali.

Jak se nicméně k tomu všemu Ondřej Filip dostal?

NEBUDU LESÁK

Ondřeji Filipovi učarovaly počítače ještě dříve, než počítač měl; v jednom časopise si totiž přečetl o programování. A pak, v první polovině devadesátých let, měl na česko-budějovickém gymnáziu profesora, který středoškoláky vzal na počítačové pracoviště místní univerzity, a Ondřej měl jasno: nebude lesák jako táta, ale půjde studovat informatiku na Matematicko-fyzikální fakultu Univerzity Karlovy.

Dnes je nejen dlouholetým výkonným ředitelem CZ.NIC, asociace založené v roce 1998 českými poskytovateli internetových služeb, ale zasedá v orgánech řady mezinárodních organizací, které světový internet (každá nějakou jinou jeho funkci) spravují a řídí.

Spravují a řídí, ale nevlastní. Komu vlastně patří internet?

„Všem a nikomu,“ pokrčí rameny Ondřej Filip. „To vnímám jako velkou výhodu.“

Dnešní internet má kořeny na kalifornských univerzitách šedesátých let minulého století. Vývoj

počítačových sítí tam nejdříve financovalo americké ministerstvo obrany, poté projekt převzalo ministerstvo obchodu. V devadesátých letech, kdy už bylo zřejmé, že internet není jen americký, ale celosvětový fenomén, se vláda prezidenta Billa Clintona rozhodla dát od něj ruce pryč. Pravomoci spojené s bezpečným provozem a rozvojem internetu odevzdala nově založené neziskové organizaci známé jako ICANN (Internet Corporation for Assigned Names and Numbers, tedy Internetová korporace pro přiřazená jména a čísla).

Právě ICANN je dodnes pro internet klíčovou institucí a Ondřej Filip je členem jejího velmi významného Poradního výboru pro bezpečnost a stabilitu.

Vloni ICANN Ondřeje Filipa dokonce jmenovala jedním ze čtrnácti „strážců klíče od internetu“, důvěryhodných zástupců mezinárodní internetové komunity, kteří každé tři měsíce osvědčují bezpečný provoz internetu.

ICANN je pozoruhodná instituce a historici ji jednou možná budou uvádět jako příklad toho, jak se na přelomu druhého a třetího tisíciletí změnila správa věcí veřejných v globálním měřítku. My totiž bereme jako danost, že svět je rozdělen na státy, které v mezinárodním prostoru reprezentují své obyvatele. Na tomto principu stojí OSN, Evropská unie, ale třeba i sportovní federace.

ICANN ale funguje úplně jinak. Své reprezentanty do ní vysílají státy, ale i nadnárodní instituce, jako je EU, a status pozorovatele má ve „státním“ výboru ICANN třeba i Interpol nebo Světová banka. „K závěrům tohoto výboru se v ICANN hodně přihlíží, ale de iure nemá hlasovací právo,“ říká Ondřej Filip.

Kdo tedy v ICANN o veledůležité světové síti rozhoduje?

„Když se ICANN rodila, dostali v ní dost velkou sílu zástupci občanské společnosti,“ vysvětluje Ondřej

MÁ-LI SE NĚCO ZMĚNIT, MUSÍ S TÍM PŘIJÍT NĚKDO ZEZDOLA A ZÍSKAT ŠIROKOU PODPORU.

Filip. „Moje teorie je, že zakladatelé nechťeli, aby byla spravována jen představiteli států. Internet je totiž nástroj demokratizace a většina států světa demokratických není.“ On sám v ICANN nezastupuje Českou republiku, ale CZ.NIC, sdružení více než sta českých poskytovatelů internetového připojení a služeb, tedy soukromých podnikatelských subjektů.

Popsané uspořádání internetu podle Ondřeje Filipa hodně pomáhá, protože občanská společnost, včetně univerzit, vědeckých pracovišť a podnikatelské sféry, je v demokratických a rozvinutých zemích mnohem silnější než v diktaturách. „Ty jsou sotva schopné poslat svého zástupce do toho vládního výboru, ale už nedokážou najít kvalitní reprezentaci do ostatních výborů, kde se řeší důležité věci.“

Aby internet fungoval, miliony lidí rozestých po celém světě, kteří se podílejí na jeho provozu, musí naprosto přesně, do nejmenšího detailu dodržovat jednotné standardy. Ale struktury, které o postupném vývoji a změnách těchto standardů rozhodují, jsou tak trochu pohyblivé a jejich pravomoci nebývají úplně přesně definovány a zakotveny ve vymahatelných zákonech. Člověk tam cítí určitý rozpor: na jedné straně nutnost rigidního dodržování standardů, na straně druhé určitou vágnost či rozvolněnost institucí, jež ty standardy určují. Jak se tam tedy rozhoduje?

„Obrovský důraz se klade na demokracii, konsenzus, transparentnost,“ vysvětluje Ondřej Filip. „Představenstvo ICANN má teoreticky značnou pravomoc, ale v praxi nikdy nerozhoduje bez impulsu zdola; anglicky se takovému procesu říká bottom-up, zezdola nahoru, a je to jeden ze svatých grálů ICANN – má-li se něco změnit, musí s tím přijít někdo zezdola a pochopitelně získat pro svůj návrh dostatečně širokou podporu,“ říká. Představenstvo podle něj nikdy nerozhoduje tak, že by se jeho členové sešli, někdo z nich by přednesl skvělou myšlenku a ostatní by ji na místě odsouhlasili. Spíš schvalují něco, co už dostatečně dlouho a intenzivně probublávalo v diskusích na nejrůznějších fórech a je evidentní, že většina komunity příslušný návrh považuje za krok správným směrem. „Takový způsob řízení a rozhodování sice není dynamický a rychlý, ale kvalita rozhodnutí za tu určitou zdlouhavost a nepružnost stojí,“ dodává.

STRIKTNĚ NEUTRÁLNÍ

Internet se stal za pár desetiletí své existence klíčovou součástí světové ekonomiky, jeho provoz stojí spoustu peněz a umožňuje jich vydělávat mnohem, mnohem víc.

Každý z nás, uživatelů internetu, přitom platí za přístup do sítě svému

poskytovateli připojení, například mobilnímu operátorovi nebo firmě, která nás ke světu připojí prostřednictvím kabelu nebo bezdrátově. Náš dodavatel je propojen s ostatními českými poskytovateli připojení prostřednictvím organizace NIX.CZ; když někdo z Přerova pošle e-mail své tetě do Sokolova, příslušná data skoro určitě projdou propojovacím uzlem NIX.CZ.

My ale svému poskytovateli připojení neplatíme za přístup jen na český internet: protože chceme brouzdat po webech kdekoli na světě, poskytovatel platí nadřazenému dodavateli, který má větší dosah, a ten ještě většímu a tak dále. A na úplné špičce této pomyslné pyramidy jsou firmy, které už nikomu za propojení neplatí – ony tvoří takzvanou páteř internetu a vlastní především fyzickou infrastrukturu internetu,

E-MAIL Z PŘEROVA DO SOKOLOVA SKORO URČITĚ PROJDE UZLEM NIX.CZ.

jako jsou kabely v zemi a na dně oceánů a nekonečné množství serverů rozestých po zeměkouli.

„Těchto společností je zhruba šestnáct,“ říká Ondřej Filip. „Není to uzavřená skupina, protože to všechno jsou soukromé firmy. Občas se mezi ně někdo dostane nebo naopak odtud zmizí díky akvizici, výjimečně se stane, že do této kategorie někdo

nový doroste. Původně šlo o výlučně americké firmy, ale dnes tam jsou i Evropani i společnosti z Asie.“

Mimochodem, jeden z programů, které umožňují hladký provoz propojovacích uzlů, jako je NIX.CZ, se jmenuje BIRD a student matfyzu Ondřej Filip ho kdysi se svými spolužáky začal vyvíjet v rámci seminární práce. Dnes ho udržuje a rozvíjí tým developerů na půdě CZ.NIC a Ondřej Filip je pořád ještě jeho členem, i když s lítostí konstatuje, že na psaní softwaru už mnoho času nemá. Kdyby ale existoval žebříček úspěšných seminárních prací, projekt BIRD by v něm figuroval hodně vysoko.

Co ještě drží pohromadě ekosystém internetu?

„Extrémní důvěryhodnost institucí, které ho spravují,“ říká Ondřej Filip. „Zatím se nestalo, že by o něčem důležitém rozhodly špatně, takže jim

INZERCE

JVC

MAXIMALIZUJTE SVŮJ ZÁŽITEK

**STEREO
& VIDEO
VÝROBEK
ROKU
2022-2023**

JVC VAQ8235 QLED TV S ANDROIDTV

- 4K UHD rozlišení, HDR10+/Dolby Vision
- Dolby Atmos, O2TV, Disney+, HBO Max
- Záruka 42 měsíců

JVC partner

FORTUNA:LIGA

www.jvc-tv.cz

všichni důvěřují a jejich rozhodnutí akceptují. Teoreticky je možné, aby se někdo – stát, kontinent, firma – od současné struktury internetu odpojil a vytvořil si svou vlastní síť se svými pravidly, ale v praxi to nikdo neudělá, protože nemá důvod. Přišel by o příliš mnoho.“

Všudypřítomnost internetu je podmíněná i jeho striktní politickou neutralitou. Že internet není volně přístupný třeba v Severní Koreji, je rozhodnutí místního režimu, ne internetové komunity. To znamená, že politické tlaky neexistují.

„Když Rusko vloni napadlo Ukrajinu, Ukrajinci požadovali okamžité vypojení domény .ru,“ říká Ondřej Filip. „Tomu se ale vyhovět nedalo, protože by to znamenalo prolomení důvěry v neutralitu internetu.“ Sám je mimo jiné předsedou představenstva organizace RIPE NCC, která přiděluje IP adresy a spravuje jejich registr v regionu zahrnujícím Evropu, bývalé sovětské

republiky ve Střední Asii a Blízký východ (RIPE NCC je jednou z pěti organizací, které dohromady pokrývají celý svět): „Tohle bohužel není první válečný konflikt, který se dotkl činnosti RIPE NCC. Ke všem se internet nakonec postavil stejně zdrženlivě a ukázalo se, že to bylo správné rozhodnutí.“

BOLAVÁ DIGITALIZACE

Ondřej Filip je i jedním z jedenácti členů Českého digitálního týmu, poradního sboru, který si z respektovaných osobností sestavil ministr pro místní rozvoj a místopředseda vlády pro digitalizaci Ivan Bartoš. Tam se pochopitelně řeší problémy jiného řádu než v nejvyšších patrech rozhodování o světovém internetu...

Proč se digitalizace v České republice tak vleče? Proč jsme o tolik pozadu za například všemi vychvalovaným Estonskem? ptám se.

Chvilí se diplomaticky vykrucuje, že není analytik státní správy, ale

když mu připomenu, že jako občan nedostává od státu službu na úrovni dnešní doby a že to musí kvůli své profesní zkušenosti vidět lépe než kdokoli jiný, tak odpoví:

„My mluvíme o státní správě jako o jedné entitě, ale on je to ve skutečnosti propletenec mnoha institucí, které mají větší zájem o boj mezi sebou než o blaho občana. Ony spolu mnohem víc soupeří, než spolupracují, a když někdo něco navrhne, odpověď není Já bych to potřeboval takhle ohnout, aby to fungovalo i pro mě. Naopak rovnou zazní jednoznačné ne. Cítím tam obrovskou rezistenci vůči změně. Jedno ministerstvo cosi navrhne a druhé mu to musí zabít, jakoby už ze zásady. Myslím, že takové postoje jsou spíš symptom něčeho než opravdová prapříčina, proč se tolik věcí vleče, ale tohle tam pozorují.“

To není zrovna skvělá zpráva. ●

Autor je manažer a novinář.